

Викладач Паращук Л.Г.

Тернопільський національний економічний університет

ВПЛИВ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗАКОНОДАВЧЕ ВИЗНАЧЕННЯ ФОРМ (ВИДІВ) ПРАВА ВЛАСНОСТІ

Інститут права власності в цивільному праві посідає центральне місце, оскільки його основні положення визначають зміст інших інститутів цивільного права, зокрема договірною, спадкового тощо. Вихідними принципами (засадами) здійснення права власності в Україні, які дозволяють власнику в повній мірі здійснювати правомочності щодо належної йому власності є, закріплені в Конституції України, положення про те, що усі суб'єкти права власності рівні перед законом (ст. 13), кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним (ст. 41) [1].

Відповідно до ЦК України суб'єктами права власності є: український народ (ст. 318), фізичні та юридичні особи, держава Україна, Автономна Республіка Крим, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти публічно-

го права (ст. 2) [2]. Конституційний принцип рівності усіх суб'єктів права власності перед законом особливо набуває актуальності у випадках, коли суб'єктами права власності є, наприклад, держава або територіальні громади – суб'єкти, надлені владними повноваженнями. Вступаючи у цивільні правовідносини вони стають рівноправними учасниками, оскільки цивільні правовідносини ґрунтуються на засадах рівності їх учасників і відсутності елементів влади та підпорядкування однієї сторони другій [3, 82].

В Україні як на теоретичному, так і на законодавчому рівні немає чіткого поділу права власності на форми (види). Конституція України застосовує категорію «форми власності» і за суб'єктним складом виділяє: державну, приватну, комунальну власність та право власності українського народу. ЦК України, виділяючи право державної власності, право приватної власності, право комунальної власності та право власності українського народу, не позначає їх категоріями «види» чи «форми». Відсутність у ЦК України категорії «форми власності» дозволяє реалізувати принцип рівності всіх учасників цивільних правовідносин, оскільки чітке закріплення інституту форм власності викликала б необхідність встановлювати окремі підстави набуття чи припинення, способи захисту тощо, для різних форм власності, так як сутність форми полягає у встановленні певних обмежень або, навпаки, переваг для тих чи інших суб'єктів – носіїв права власності: або держави, або територіальних громад, або приватних осіб – фізичних чи юридичних [4, 153]. ЦК України вплив моделі, згідно з якою існує єдине право власності із однаковим для всіх суб'єктів цього права змістом та загальними ознаками, у якого можуть бути різні суб'єкти. Разом з тим існують певні відмінності у праві власності окремих суб'єктів (наприклад застосування реєстрації як підстави набуття права власності тільки державою або неможливість набуття приватною особою права власності на підстави конфіскації)

Незважаючи на відсутність у ЦК України позначення «форм власності», що має на меті розуміння єдиного інституту права власності, який не залежить від правосуб'єктності його носіїв, доповнення ст. 316 ЦК України частиною другою, за якою визначається особливий вид права власності – право довірчої власності, яке виникає внаслідок закону або договору управління майном, – вводить поняття види власності. Оскільки введення права довірчої власності викликано прийняттям спеціальних законів, а саме Закону України «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» та Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю», така новела, на думку А. Гука, викликала негативну реакцію серед правників, оскільки є серйозним порушенням законодавчої техніки (норми кодексу приведені у відповідність до нових спеціальних законів, що є порушенням абз. 2 ч. 2 ст. 4 Цивільного кодексу України, відповідно до якої акти цивільного законодавства приймаються відповідно до Конституції України та Цивільного кодексу України), а ін-

ститут довірчої власності є інститутом англосаксонської системи права, введення якого в українській континентальній системі права є алогічним [5].

Ще одним нормативно-правовим актом, що регулює відносини власності є ГК України, ч.2 ст. 93 якого визначає, що виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства, передбачені законом, визнаються підприємствами колективної власності [6]. Як правильно зазначає Я. Шевченко, збереження права колективної власності є недоцільним як невизначеного і суперечливого поняття, яке не містить властивого суб'єктивному цивільному праву суб'єктного складу, тому що до суб'єктів права не можна віднести колектив як сукупність осіб (а не єдину особу) [3, 307].

Отже, на сучасному етапі розвитку майнових відносин необхідним є однозначний підхід до регулювання відносин власності з урахуванням основних засад здійснення права власності, оскільки розбіжності у нормативно-правових актах призводять до ускладнення та виникнення суперечностей при застосуванні законодавчих норм на практиці.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003р.
3. Цивільне право України: Підручник: У 2-х т. /Борисова В.І. (кер. авт. кол.), Баранова Л.М., Жилінкова І. та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Т.1. – 480 с.
4. Спасибо-Фатєєва І. Форми права власності // Вісник. – 2009. – № 3 (58). – С. 145-154.
5. Гук А. Визначення форми права власності юридичних осіб // Юридичний журнал. – 2007. – № 3. – www.justinian.com.ua.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003р.